

Διήμερο Εκπαιδευτικού - Σεπτέμβριος 2017

Αξιοποίηση έργων Κυπρίων Καλλιτεχνών της Πρώτης και Δεύτερης Γενιάς,
στο πλαίσιο του Αναλυτικού Προγράμματος Εικαστικών Τεχνών

Βιωματικό Εργαστήριο

Τίτλος: Αλληλεπίδραση με έργα τέχνης Κυπρίων Καλλιτεχνών της Πρώτης και Δεύτερης γενιάς που περιλαμβάνουν μουσικά όργανα

Σχεδιασμός, οργάνωση και εφαρμογή: Φωτεινή Λάρκου, Σύμβουλος Τέχνης

Εποπτεία: Γενεθλής Γενεθλίου και Τερέζα Λαμπριανού, ΕΔΕ Εικαστικής Αγωγής

Εισαγωγή

Υλικά: Μουσική με κλασική κιθάρα <https://www.youtube.com/watch?v=gkocbR74BQA>

Οι εκπαιδευτικοί εισέρχονται στην αίθουσα με τους ήχους κλασικής κιθάρας και γίνεται μια πρώτη γνωριμία.

Δραστηριότητα 1

Υλικά και μέσα:

- Μουσική «Κοτζά μαρς» σε μια ηχογράφιση του 1960 από τη συλλογή του Πελοποννησιακού Ιδρύματος
- Μολύβια για όλες/όλους και σβηστήρια για κάθε ομάδα
- Κόλλες (Α4 φωτοτυπικής) για όλες/όλους

Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να ακούσουν ένα παραδοσιακό κομμάτι, να κλείσουν τα μάτια τους και να σκεφτούν τι τους έρχεται στο μυαλό. Παροτρύνονται να εστιάσουν σε ανθρώπινες φιγούρες και πρόσωπα που συνδέουν με αυτή τη μουσική. Η μουσική που ακούγεται είναι το «Κοτζά μαρς» σε μια ηχογράφιση του 1960 από τη συλλογή του Πελοποννησιακού Ιδρύματος. Κοτζά μαρς (march) είναι το εμβατήριο του γάμου για τη συνοδεία της νύφης ή του γαμπρού στην εκκλησία.

Στη συνέχεια παίρνουν μολύβι και κόλλα (A4 φωτοτυπικής) για να κάνουν ένα πρόχειρο σχέδιο της εικόνας που τους ήρθε στο μυαλό. Μόλις το ολοκληρώσουν, το αφήνουν στην άκρη και προχωρούν στην επόμενη δραστηριότητα.

Δραστηριότητα 2

Υλικά και μέσα:

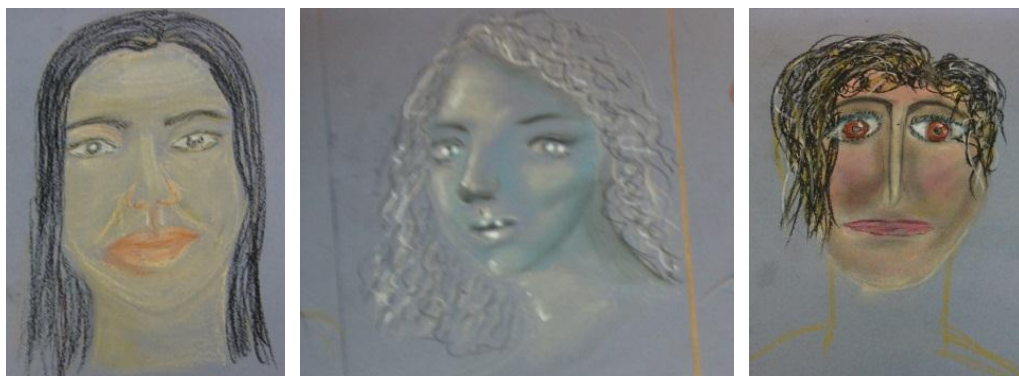
- Κόλλες αχυρόχαρτο μεγέθους A3 για όλες/όλους
- Λαδοπαστέλ, ένα κουτί κάθε δύο άτομα
- Παρουσίαση για πορτραίτα

Οι εκπαιδευτικοί κάθονται σε ζευγάρια, και συνεργάζονται μεταξύ τους σχεδιάζοντας την προσωπογραφία ο ένας του άλλου.

Ενθαρρύνονται να ξεκινήσουν με τα σχήματα, τις τονικές διαβαθμίσεις, την ανάμιξη χρωμάτων κτλ. γιατί σε αυτή τη δραστηριότητα δίνεται έμφαση στο σχήμα και στο χρώμα. Επίσης, παροτρύνονται να παρατηρήσουν πρώτα προσεκτικά το ζευγάρι τους, ποια είναι τα χαρακτηριστικά του προσώπου, τι φοράει, τι έκφραση έχει, τι φόντο θέλουν να έχει. Ακόμη, μπορεί να ρωτήσουν πρώτα, κάποιες πληροφορίες το ζευγάρι τους, αν δεν το γνωρίζουν, για να σχηματίσουν μία γενική εικόνα για την προσωπικότητά του/της (π.χ. ποια είναι τα ενδιαφέροντά του/της) και να μπορέσουν έτσι να κάνουν ένα πιο ολοκληρωμένο έργο.

Μετά από ένα δεκάλεπτο οι εκπαιδευτικοί, όπως είναι σε ζευγάρι, ανταλλάζουν τις προσωπογραφίες και προσπαθούν να τις ολοκληρώσουν προσθέτοντας χαρακτηριστικά ο ένας του άλλου για ακόμα 10 λεπτά. Έτσι, δημιουργούνται δύο προσωπογραφίες με χαρακτηριστικά και από τα δύο άτομα που συνεργάστηκαν.

Ανταλλάζουν τα τελικά έργα ανάμεσα στις ομάδες και προσπαθούν να μαντέψουν ποιο πορτραίτο είναι του κάθε εκπαιδευτικού.

Σημείωση

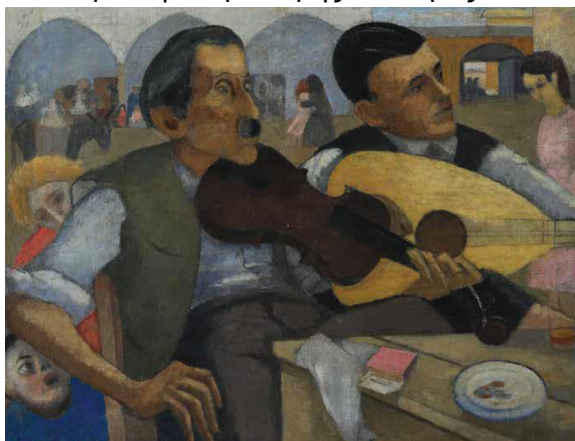
Με τους μαθητές οι εκπαιδευτικοί θα μπορούσαν να κάνουν περισσότερη προεργασία πριν κάνουν το τελικό έργο. Για παράδειγμα θα μπορούσαν να σχεδιάσουν στο τετράδιο ιχνογραφία χαρακτηριστικά του προσώπου από διαφορετικές οπτικές γωνίες, φτιάχνοντας το σχήμα του. Επίσης, θα μπορούσαν να παρατηρήσουν το χρώμα της παλάμης τους και ν' αναμείξουν κάποια από τα χρώματα δέρματος που βλέπουν. Ακόμα θα μπορούσαν να κόψουν και να κολλήσουν αποκόμματα περιοδικών που δείχνουν το ανθρώπινο δέρμα τα οποία και μπορούν να φτιάξουν με τα παστέλ τους. Βέβαια εξαρτάται πάντα από τους δείκτες επάρκειας. Αν βασικός στόχος στη συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι, πέρα από γνώσεις και δεξιότητες, η καλλιέργεια στάσεων, έτσι ώστε να συνεργάζονται τα παιδιά μεταξύ τους, τότε δίνεται λιγότερη έμφαση στην προεργασία πριν το τελικό έργο.

Δραστηριότητα 3

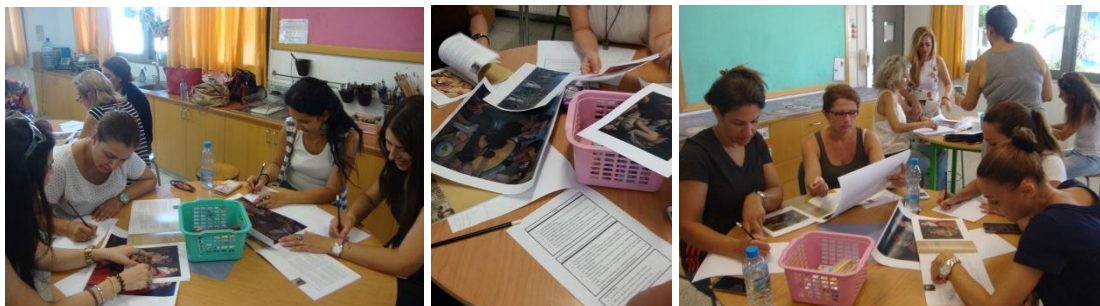
Υλικά και μέσα:

- Φωτοτυπίες με τα έργα της Λουκίας Νικολαΐδου «A group of friends - Έκσταση» και του Αδαμάντιου Διαμαντή «Ο βιολάρης Θόδωρος» για κάθε ζευγάρι του μισού αριθμού των εκπαιδευτικών
- Πληροφορίες τόσο για τα έργα όσο και για τους καλλιτέχνες για κάθε ζευγάρι του μισού αριθμού των εκπαιδευτικών
- Μολύβια για όλες/όλους και σβηστήρι για κάθε ομάδα
- Κόλλες (A4 φωτοτυπικής) για όλες/όλους
- Φωτοτυπίες με τα έργα του Καραβάτζιο, «Οι Μουσικοί», Γκωγκέν «Ταϊνές γυναίκες στην παραλία», Πικασό «Οι τρεις μουσικοί», Κκάσιαλος «Ο γάμος», Δυμιώτης «Μάνα και παιδί» και Βότσης «Ποδηλάτης».
- Βιβλία για τη ζωή και το έργο της Λουκίας Νικολαΐδου και του Αδαμάντιου Διαμαντή.
- Έντυπο για την προσέγγιση μελέτης των αντικειμένων τέχνης/ τεχνουργημάτων με το μοντέλο AMICA (Larkou, 2010).
- Έντυπο με ένα παράδειγμα προσέγγισης των έργων με ομαδοποιημένες ερωτήσεις.

Δίνεται στα μισά ζευγάρια το έργο της Λουκίας Νικολαΐδου «A group of friends - Έκσταση» και στα άλλα μισά το έργο του Αδαμάντιου Διαμαντή «Ο βιολάρης Θόδωρος».

Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να δουλέψουν με το ζευγάρι τους και να γράψουν ερωτήσεις ή δραστηριότητες για να προσεγγίσουν το έργο αυτό με τα παιδιά. Επίσης, τους ζητείται να συνδέσουν και με το πρακτικό κομμάτι που προηγήθηκε. Έχουν στη διάθεσή τους πληροφορίες τόσο για το έργο όσο και για τον/την καλλιτέχνη.

Στη συνέχεια ανακοινώνουν πρώτα, τα ζευγάρια με το έργο του Διαμαντή, τις ερωτήσεις/δραστηριότητές τους και μετά τα ζευγάρια με το έργο της Νικολαΐδου. Παράλληλα κάποιος/α εκπαιδευτικός σημειώνει ξεχωριστά στον πίνακα τις διαφορετικές ερωτήσεις και δραστηριότητες που ακούγονται. Γίνεται μία γρήγορη ομαδοποίηση των ερωτήσεων και συζητούμε για την προσέγγιση των έργων τέχνης στην εκπαίδευση (τοποθέτηση στο κοινωνικό-πολιτιστικό τους πλαίσιο κτλ).

Γίνεται μία γρήγορη αναφορά στις διαφορετικές προσεγγίσεις έργων τέχνης και τους δίνεται ένα έντυπο που αποτελεί ένα παράδειγμα προσέγγισης των έργων με

ομαδοποιημένες ερωτήσεις. Καλούνται να ρίξουν μία ματιά και να συγκρίνουν τα δύο έργα με βάση τα όσα έχουν διαβάσει ή ακούσει από τα άλλα ζευγάρια, κυρίως ως προς το τι απεικονίζουν, τη θέση της γυναίκας και του άντρα τη συγκεκριμένη εποχή.

Στη συνέχεια τους δίνονται κι άλλα έργα (Καραβάτζιο, «Οι Μουσικοί», Γκωγκέν «Ταϊπινές γυναίκες στην παραλία», Πικασό «Οι τρεις μουσικοί», Κκάσιαλος «Ο γάμος», Δυμιώτης «Μάνα και παιδί» και Βότσης «Ποδηλάτης» και καλούνται να κάνουν ομαδοποιήσεις και συγκρίσεις, π.χ. το έργο της Νικολαΐδου με του Γκωγκέν και του Καραβάτζιο, το έργο του Διαμαντή με του Κκάσιαλου. Η σύγκριση μπορεί να αφορά τη θεματολογία, την τεχνική, τις επιδράσεις που έχει δεχτεί ο/η καλλιτέχνης και ότι άλλο μπορεί να σκεφτούν οι εκπαιδευτικοί. Η διασύνδεση των δύο τελευταίων έργων μπορεί να γίνει με τη μουσική «Κοτζά μαρς» και «το τραγούδι του γάμου» (<https://www.youtube.com/watch?v=a68se2Rzl8>) και γενικότερα με το παραδοσιακό τραγούδι. Παράλληλα με την εικόνα, μέσα από το παραδοσιακό τραγούδι, διαφαίνονται πληροφορίες για τον τρόπο ζωής, τα ήθη και τις αξίες των προηγούμενων γενεών του τόπου μας. Πέρα από την εικαστική προσέγγιση των έργων, παρέχεται η δυνατότητα στους/στις εκπαιδευτικούς να προσεγγίσουν το θέμα αυτό διαθεματικά και εκτός από την εικαστική δημιουργία, να το επεξεργαστούν και μέσα από άλλα διδακτικά αντικείμενα, όπως είναι η μουσική.

Ενθαρρύνονται επίσης να προτείνουν παιχνίδια ιδεών, υλικών, ρόλων (π.χ. Τι θα γίνει αν μεγεθύνω/σμικρύνω, συνεχίσω, αφαιρέσω, αντικαταστήσω, συνδέσω δύο αντίθετες εικόνες, τις μεταφέρω στο παρελθόν, στο παρόν;), αποδόμηση και αναδόμηση (αλλαγή

του νοήματος) μέσα από αντιπαραθέσεις – ασυμφωνίες, οικειοποίηση, τοποθέτηση ή επαναπλαισίωση.

Δραστηριότητα 4

Υλικά και μέσα:

- Κιμωλίες άσπρες, μία για κάθε ζευγάρι
- Φωτοτυπίες με τα έργα του Κκάσιαλου «Ο γάμος», Δυμιώτη «Μάνα και παιδί» και Βότση «Ποδηλάτης».

Αν υπάρχει χρόνος, οι εκπαιδευτικοί, με το ζευγάρι τους και πάλι, βγαίνουν στην αυλή του σχολείου, όπου σχεδιάζουν ο ένας τη σκιά του άλλου. Εναλλακτικά μπορούν να σχεδιάσουν τυχαία μία ανθρώπινη φιγούρα με σχήματα και χωρίς λεπτομέρειες. Έτσι συνδέουμε το θέμα της ανθρώπινης φιγούρας με το οποίο θα ασχοληθούμε στην επόμενη δραστηριότητα με έναν παιγνιώδη κι ευχάριστο τρόπο. Επιπλέον η δραστηριότητα αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για αξιολόγηση.

Οι εκπαιδευτικοί προτρέπονται να βρουν τα έργα, από την έκδοση: *Έργα Κυπρίων Καλλιτεχνών της πρώτης και δεύτερης γενιάς, Υ.Π.Π. (2016)*, που απεικονίζουν ανθρώπινη φιγούρα. Εστιάζουν στο έργο του Βότση (ανθρώπινη φιγούρα σε κίνηση) και στο έργο του Δυμιώτη (γλυπτό) και μιλούν για αυτά. Γίνεται αναφορά σε δραστηριότητες που θα μπορούσαν να κάνουν με τους μαθητές/τριες και επικεντρώνονται στις έννοιες γλυπτό και ανθρώπινη φιγούρα, στις ομοιότητες και στις διαφορές τους. Μπορούν να αξιοποιήσουν και τα δικά τους έργα με ανθρώπινες φιγούρες, που έκαναν στην αρχή του εργαστηρίου και να συζητήσουν για το πώς σχεδίασαν και πώς θα μπορούσαν να τα βελτιώσουν.

Σημείωση

Η διδασκαλία της ανθρώπινης φιγούρας μπορεί να εστιαστεί στη γραμμή, στα σχήματα ή ακόμα και στον τόνο, ανάλογα με τους Δείκτες Επάρκειας που θέλει να καλύψει ο/η κάθε εκπαιδευτικός.

Δραστηριότητα 5

Υλικά και μέσα:

- Εικόνες με διαφορετικά γλυπτά
- Παρουσίαση με έργα διάφορων γλυπτών
- Ξύλινο ανθρωπάκι της τέχνης

Οι εκπαιδευτικοί παρακολουθούν τη διαδικασία δημιουργίας μίας ανθρώπινης φιγούρας από ένα κομμάτι πηλό, από τη σύμβουλο, όπως επίσης κι από διαφορετικά κομμάτια.

Στη συνέχεια προτρέπονται να δημιουργήσουν το δικό τους γλυπτό με τη χρήση καλλιτεχνικού πηλού (stoneware) και ξύλινων εργαλείων για πηλό. Κατά τη διάρκεια της δημιουργίας, δίνονται οδηγίες, αλλά και ιδέες για το πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί, αλλά και οι μαθητές/τριές τους, να χρησιμοποιήσουν τον πηλό. Προβληματίζονται για το μέγεθος του γλυπτού που θα φτιάξουν και για τη στάση του σώματος που θα δώσουν. Μπορεί κάποιος εκπαιδευτικός να δείξουν με το σώμα τους διάφορες στάσεις. Επίσης, μπορεί να χρησιμοποιηθεί το ξύλινο ανθρωπάκι της τέχνης για να δουν τις διάφορες στάσεις/κινήσεις της ανθρώπινης φιγούρας.

Δραστηριότητα 6

Υλικά και μέσα:

- Φωτοτυπία Α1 με τους Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας της βαθμίδας 2, μία σε κάθε ομάδα.

Δίνονται οι Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας στις ομάδες και καλούνται οι εκπαιδευτικοί να εντοπίσουν ποιοι από αυτοί αξιοποιήθηκαν στη δραστηριότητα 3. Δίπλα από κάθε δείκτη μπορούν να γράφουν τον αριθμό της δραστηριότητας.

Δραστηριότητα 7

Υλικά και μέσα:

- Πλάνο Σχεδιασμού Ενότητας, ένα σε κάθε ζευγάρι
- Δεκαπενθήμερος Προγραμματισμός, ένας σε κάθε ομάδα

Τέλος δίνεται σε κάθε ζευγάρι το *Πλάνο Σχεδιασμού Ενότητας* και καλούνται να σκεφτούν ένα θέμα που θα συνδέσουν με κάποιο/α από τα έργα που είδαν στο εργαστήριο για να γράψουν δραστηριότητες και δείκτες. Μπορούν να αξιοποιήσουν και τις δραστηριότητες που έγραψαν ήδη (βλ. δραστηριότητα 3).

Σημείωση

Οι εκπαιδευτικοί παροτρύνονται να σκεφτούν κι άλλες δραστηριότητες με έμφαση τη βιωματική προσέγγιση. Χαρακτηριστικό των δραστηριοτήτων αυτών είναι η έμφαση στην εικαστική έκφραση και σκέψη και η διασύνδεσή τους με το θέμα. Ένα παράδειγμα θα ήταν ο μετασχηματισμός, αλλάζοντας το φόντο κάποιου έργου ή μεταφέροντας τους *Μουσικούς* του Διαμαντή στο έργο της Νικολαΐδου.